UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

LA DEVANTERA

Surt els dies 15 y 30 de cada mes

Periòdich catalanista

Redacció y Administració
Associació Popular Catalanista ✱ Escudellers Blanchs, 8, 1.er

ANY IV | Barcelona, 15 de Mars de 1906 | NUM. 75

Acció catalanista

Hi ha dugues maneres de treballar pera'l bé del poble: per medi de la acció política y per la acció social. S'entén per acció política la feyna de propaganda d'una idea y d'organisació en nom d'ella de les forses populars a fi de conseguir el poder públich en favor del partit o bando que la sustenta, mal sigui per la forsa de les armes, ó be, aprofitantse dels medis que donen les modernes conquestes democràtiques ab les llibertats de reunió, d'asosciació, d'imprempta, etc., y pel sufragi popular com a procediment de combat, ab el propòsit, un cop alcansat l'objectiu perseguit, d'escampar entre 'l poble, desde les elevades esferes del poder politich, els beneficis de les idees defensades, com benefactora Providencia escampant pel món flors d'eternal benhauransa.

La acció social es el treball d'expandiment entre 'l poble de la instrucció ab la fundació d'escoles y altres centrès de cultura, de contribuir al benestar material, segura base de la tranquilitat del esperit, ab la creació d'institucions de previsió y auxili mutual per medi de les quals fer efectiu als ciutadans el dret a la vida. y per fi el cultiu de les idees en son aspecte purament científich feta d'una manera desinteressada, sense altra esperansa de premi que la intima satisfacció que dona la obra bona de ser útil als nostres semblants, y fiant per complert el seu triomf a la seva sola virtualitat o acontentantse simplement ab el relatiu grau de cultura y benestar que la possessió de la ciencia en major o menor grau determina en els endividuus y en la multitut.

El Catalanisme, com a representant d'una doctrina o teoría encaminada al bé del poble, té necessitat d'escullir entre 'ls variats procediments que s'ofereixen pera la propaganda dels seus salvadors principis y futura implantació dels mateixos, y es això de tanta importancia que tanca en si el secret del seu triuf esplendent, més o menys aviat, però segur, o el seu estacionament per temps indefinit com una de tantes idees lluminoses que floten en l'ambient, esperant altres generacions més perfeccionades pera encarnarse en la realitat. Y al fer això té d' inspirarse en el sentit íntim de la nostra mateixa doctrina, en son energich radicalisme, y en la seva intransigencia ab la corrupció que domina arreu, ensemps que ab la sensatès y acció reposada que caracterisa la plena possessió de la veritat.

L'acció política per medi de la lluyta armada té 'l gravísim inconvenient de haverse d' exercir contra la forsa verament colossal dels poders constituits, forsa que és aumentada diariament pels continuats avensos de la ciencia militar, tant en màquines de guerra y elements de combat perfeccionats com en tàctica y organissació dels exercits, impossibles de contrarrestrar per ciutadants desarmats, sense cap organisació, y de temperament y hàbits cada dia més pacífichs. Ademés, rahons d'humanitat no prou ben admeses però no per això menys practicades han fet imposible aquets esgarrifosos crims colectius que s'anomenen guerres entre pobles que han arrivat a un cert grau de civilisació, tal com entre homes de certa cultura no arriven may a produhirse batalles, que's consideren cosa de noys y de gent ordinaria o costums de gent perversa y degradada sense que això representi detriment de la seva dignitat ni dels seus drets com a homes, ans al contrari.

En quant al sufragi popular repetirem una vegada més el concepte que sempre ens ha merescut. Considerem un rebaixament del caràcter y una feblesa indigna el seu empleu com a medi de lluyta; el creyem de resultats negatius y que, com totes les conductes equivocades, té de conduhir fatalment a l'enervament y conseqüent corrupció dels pobles y organismes que l'adoptin. Creyem mil vegades preferible el procediment revolucionari ab tots els seus grans defectes, ja que ell quan menys denota virilitat y conserva la energia del caràcter, condició esencial de vida pera tota colectivitat de organisme. Convé també fer notar que el sufragi es no més una fórmula de dret per medi de la qual el ciutadans puguin manifestar senzillament la seva opinió ab plena llibertat y sense cap mena de coacció ni violencia, y per lo tant, l'emplearlo com arma de lluyta es desnaturalisarlo, es llevarli la magestat de que deu anar revestida la lliure y espontania manifestació de la voluntat del ciutadà, puig en tota lluyta la passió hi juga un paper molt principal y generalment son sacrificats al èxit els més llegítims escrúpuls de la conciencia. Tot el soroll de les campanyes electorals: meetings, discursos, conferencies, manifestos, articles periodístichs y el devasall de cartells, candidatures y impresos de tota mena no son altra cosa que atentats a la espontànea manifestació de la voluntat del elector, qui sempre obra més influit per aquestes excitacions momentanies que per efecte de conviccions fondament arrelades y plenament sentides.

Ademés, té la política en general l'inconvenient de no comptar ab els defectes naturals del poble que s'intenta redimir, lo que inutilisa els esforsos dels seus redemptors, els qui tenen de tenir vocació de màrtirs si son de bona fé y energia de conviccions, y en cas contrari faltament han de claudicar, corrompres y revolcarse pel fanch d'innobles passions.

L'acció social, sense entranyar els grossos inconvenients y perills de la acció política, eleva la cultura general y aumenta el benestar y prosperitat del poble, lo que contribueix a la seva emancipació intelectual y económica, terreno fecond ahont podràn germinar després les idees polítiques y sociològiques que constitueixen la seva futura emancipació moral. La propaganda d' aquestes idees no deu ferse pas avants de portar a cap aquest treball preparatori, ja que no donaría el més petit resultat per no trovarse el terrer prou assahonat. Ilustrar al poble, enfortirlo, ferlo conscient dels seus drets es la tasca que s'imposen els partidaris d'aquet sistema, y nosaltres entre ells, creyent que quan reuneixi aquestes condicions trovarà fàcilment els medis adequats de conseguir la seva llibertat.

La instrucció del poble, el seu benestar, tenen de ser, donchs, la preocupació constant dels catalanistas veritables, tant com la mateixa propaganda de les idees, constituint tot plegat la sana, la bona, la única acció catalanista. La mateixa propaganda més que d'exposició de doctrines y formació d'opinions, té de tenir caràcter pràctic, contribuint al perfeccionament de la llengua oral y escrita, al cultiu y foment de l'art de la terra, ajudant a conèixer la seva historia y conservant els seus bons costums, y tot això no ab la paraula no més, sinó molt principalment ab l'exemple, no com qui practica un passatemps o un sport, sinó com la expressió mes expontania d' una conciencia recte, d'un cor net y una voluntat forta posades al servey de conviccions honradament sentides y fondament arrelades.

Fem una Catalunya ilustrada, forta, pròspera y conscient dels seus drets, que ja 's cuidarà ella de reivindicarlos. Més que de darli molts representants, hem de procurar fer un poble representable, un poble complert, que quan això haguem lograt no li mancarà digna representació. Les associacions d'ensenyansa, els estudis universitaris, la obra del Diccionari, la feyna dels orfeons, la literatura, el teatre y el periodisme catalans han de

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

ser els centres y objectes preferents de la nostra activitat patriòtica.

Podrà semblar aquesta feyna molt llarga y poch agradosa, ja que no ofereix altre estímul que la íntima satisfacció de la nostra conciencia y la respectuosa consideració dels nostres compatricis, mes sobre quela tardansa en tocarne resultats positius dependeix no més de lo que tardin les persones de seny en admetre 'l procediment y l'entusiasme ab que'l practiquin, y que no hi ha recompensa més sòlida que la íntima satisfacció propia y la bona opinió de la gent honrada, s'ha de tenir en compte que aquest es l'únich camí a seguir pera assolir la llibertat y el benestar de Catalunya y tots el demés seguits fins avuy, desviaments y marrades.

Apologia del Folk-lore

(Fragment d'un treball llegit en la sessió literaria-musical celebrada en la Associació Popular Catalanista 'l dia 4 del mes actual.)

CADA vegada que ressona entorn de nosaltres, com un eco sagrat, la dolsa melodía de les cansons populars de la velluria, se'ns apodera certa frisansa inexplicable, certa sensació misteriosa que sembla 'ns transporti en ales del record al temps dels besavis ensemps que'ns gronxa suaument en les més delicioses afeccions del temps present.

¡Oh poder màgich de les cansons populars catalanes! Aquí meteix, en aquest aplech familiar y íntim, hem tingut ocasió de fruir una estona tant belles melodíes, tant nostres, tant de la terra, que un cop sentides y apreses ja no les podem oblidar may més, com si fossin part de nostre ser. Encara que siguem en el mitj de la ciutat cosmopolita, aplegats en aquet lloch uns quants amichs y unes quantes families, atents a sentir l'agre de la terra, ens fa'l meteix efecte que aquells quadros de la vida camperola o montanyenca en que, al redós de la llar escalfadora, s'apleguen tots los individus de la familia pera corejar cansons y contar rondalles, mentre se senten per demunt de la fumera 'ls udols esferehidors de la tramontana. ¿No es veritat que un quadret aixís està ple de poesía?

Y la poesía d'aqueixes escenes no està pas precisament en lo pintoresch de les figures ni en lo ideal del dibuix. Es més interior la bellesa del quadret. En cada rondalla que conten, en cada cansó que taral-lejen, en cada aforisme o adagi que diuen, hi ha una llarga tradició que de temps inmemorial, y potser d'algunes centuries, se perpetúa de pares a fills, y de fills a nets, com si constituís això un lligam que manté estretament units, malgrat les fatals lleys de la materia, les generacions vivents ab los antecessors ja morts. Les tradicions populars son l'abrassada de lo passat ab lo present. Son los llegats que feren los avis als vivents actuals, y que aquets també transmeteràn als homes de demà, perque sigui ben ferma la penyora del amor que acompanya al geni de la rassa catalana. Jo sento un goig inmens, en una ciutat com la nostra, tan apartada dels hàbits de la vida del camp, cada vegada que 's repeteixen aquestes vetllades familiars hont se senten les dolses melodíes de les antigues cansons de la terra, melodíes que 'ns gronxen en deliquis inefables y 'ns sadollen d'aquell esperit tant català com si 'ns trovessim en el cor de la montanya, cansons que'n evoquen la flayre del romaní y de la farigola, que'ns donen el ritme de la sardana y ens fan sentir la veu de la tenora, que'ns donen melangioses sensacions d'experimentades anyoranses o que'ns renoven l'alegría de les festes majors. Y no son tant solament les cansons lo que'ns referma en l'amor patri y 'ns reconcentra en l'ambent catalanesch, apartantnos de la fressa cosmopolita de la ciutat, sino que igual efecte 'ns produeixen altres classes de tradicions, com per exemple, les rondalles. No sé si us haveu fixat be en la manera com conten rondalles els vellets, sobre tot si son ben vellets y de geni placèvol, y encara més si son de l'alta montanya. Aquell candor ab que procuren despertar l'interés dels infantons es de lo mes encisador que pot haverhi. Les llegendes que conten, encara que molt sovint inverossímils y maravelloses, estàn encarnades en la manera de pensar del poble, però del caràcter o pensament popular n'extreuen tota la poesía que podríem dir narrativa, n'extreuen tota la moralitat dels adagis y aforismes. Y per 'xo observem en la rondallística catalana un fenòmen, que igualment lo trovem en la cansonística: salves rares excepcions, hi predomina la moralitat, lo bon exemple. Per 'xò la major part de les cansons y de les rondalles catalanes son tant boniques, inclouen tanta bellesa, lo meteix si son tristes que si son alegres.

—La llàstima es que un tresor tant gran com aquet que tenim a Catalunya sigui tant poch explorat pels inteligents, efecte d' haverse descobert massa tard l'importancia del folk-lore. Les tradicions se van perdent, perque venen coses novelles que les fan oblidar. Y si fa pochs anys ningú se n'adonava de l'importancia de les tradicions populars, ¡que se n'han perdudes de coses precioses! Un sol exemple ho posarà de manifest: les cansons d'aquesta classe que 's conserven, com mes antigues son, més boniques. Per 'xò son tant corprenedores y riques d'entonació les cavalleresques, perque provenen ab més o menys variants del temps de la cavallería mitjeval. ¡Quina sort encara que 'ls folk-loristes hagin pogut recullir, millor dit, atrapar, abans de perdres, *La Dama d'Aragó*, *Lo Mariner* y *Lo Comte Arnau*, y altres que sens ésser cavalleresques son també molt antigues com *La Porqueyrola*, *La filla del marxant* y *Montanyes de Canigó!* Succeheix molt sovint que 'l poble que conserva aquestes coses, ignorant llur mèrit, les mira ab cert menyspreu, com una tontería, y per 'xó 's perden. En moltes encontrades se conserva viva, pero completament viva, la superstició del ànima en pena, del llegendari Comte Arnau, del qui creuen molts pagesos que en certes nits de tempesta recorre 'ls camps ab son cavall negre, seguit del gos de cassa. Tots vos diràn que no hi creuen, que son mentides, pero no poques vegades cauen en la ingenuitat de dir que ab sos propis ulls ho han vist. Llegendes d'aquesta mena y supersticions de bruixes desapareixen ab l'expandiment de la llum civilisadora, desaparició simultania ab la de les cansons que les expliquen. Es clar que per la ciencia no tenen importancia semblants mentides, mes no's pot posar en dubte que l'estudi detingut d'aqueixes manifestacions ingenues del poble té un valor inestimable pel estudi psicológich de l'ànima popular. Y aquets datos per l'estudi deuen pendres y anotarse perque se'n aprofitin los estudiosos. Per xò té importancia tot lo que del folk-lore s'ha recullit fins avuy. ¿Què sería si tothom, convensut d'aquesta importancia, tingués bon compte en que res d'això 's perdés? Un exemple ben digne d'imitació 'ns ofereix el gran Agiló, a qui 's deu una bona replega de tradicions. Ell coneixía una bona dona, una vella a qui anomenaven la *Mixeta*, que era un pou inagotable de rondalles de la velluria, cansons y altres coses pel istil. Y aquell insigne literat se les feya explicar y repetir, y les deixava escrites per etern record de la posteritat. Una cosa semblant feren en Milà y Fontanals, en Pelay y Briz, y avuy ho fa també una corporació respectable, el Centre Excursionista de Catalunya. Aquets han sigut els mestres. Seguim nosaltres ses petjades, procurant igualment recullir y publicar, perque no's perdi, tot lo que'l poble posseheix d'aquet genre de cultura.

BONAVENTURA RIERA

La conferencia de l'Unamuno

ESPANYA es una terra d'ànimes malaltes, enfebrades en la monomanía de coses sorolloses; per això quan sos homens s'entreguen, esbojarrats, al deliri de grandesa enlluhernadora, s'hi entreguen ab tota l'ànima, y quan la realitat els arrenca la vena que 'ls encega no saben referse de la desilusió: cauen aclaparats en l'indiferentisme mussulmà y esperen que vingui el magnà del cel, encara que may arribi.

Aixís, després de les desfetes colonials, els espanyols, lluny de treballar pera rescabalarse de la ilusió perduda, s'ajassaren en son llit de mort, esperant el día que algú, més que arreglalshi, els pastelegi la cosa pública, y «Aquí queda tot això.—es digueren—un o altre ho arreglarà», y seguéixen dormint. De tant en tant surt un home que 'ls enlluherna y els fa cambiar de posició, però per això no caminen; estaven ajassats y s'assenten pera escoltar y baten les mans d'una manera sorollosa, y un cop cansats tornen a jeure, esperant que 'l Messíes els arregli la Espanya, y aquest res fa; que 'ls monuments no pujarien un pam ab l'esfors únich del cervell: son precisos hèroes anònims que pugin les parets y arreglin la argamassa, y la gent d'Espanya tots tenen un rey al cos y no s'hi avenen ab la part d'ignorant, que entre ells ja s'ho diuhen que 'l més tonto es bo per bisbe, sol cal que 'ls en fassin.

Y no obstant l'arreglo hi es, y el diagnòstich es bo y fins unànimament el celebren, però els raca el practicarlo, y per no pèndrel aplaudeixen el mal y n'estàn joyosos de possehirlo. Ab gent aixís no 's pot fer res ni 's va enlloch, son gent esclava dels atrevits sense escrúpol; son gent de conquesta; que segueixin en son camí, que 'ls conqueridors futurs d'aqueixa terra ja 'ls hi treuràn la sòn de les orelles y valdament no vulguin s'avindrán ab el paper d'hèroes anònims, y allavors fins ab alegría y orgull faràn de manobra.

Avuy a Algeciras s'hi acoblen els representants de la forsa europea, pera repartirse en l'avenir l'usdefruit de la Morería; hi haurà un dia que es reuniràn Pirineu enllà pera repartirse l'usdefruit d'Espanya si abans no hi ha hagut un daltabaix.

Avuy a Espanya son molts els que es diuen Cervantistes, pero se'n maldiuhen; no son altra cosa que Quixotistes, ja que no admiren y celebran la esperituallitat del *Quixot*, que era l'ànima que mogué Cervantes pera ridiculariśar el geni d'Espanya a fi d'esmenarlo, sinó lo que 'ls admira precisament son els ensòmnis de Don Quixot, de qui 's declaren èmuls. Si en Cervantes pogués, enrunaría ses estatues y malehiría sa gloria, que per lo que se 'l considera no s'ho val la inmortalitat que se li atribueix; es precisament altra la gloria ferma den Cervantes.

¿Què té d'estrany, donchs, que 'l desequilibrat de sempre, en Miquel Unamuno hagi cantat en sa darrera conferencia de Madrid les glories del Quixot y no les d'en Cervantes? Més que preocuparli lo que escriuría Don Quixot si visqués, deuría preocuparli lo que escriuría Cervantes y en Cervantes ara ja no hi escriuría, segurament, en tò satírich, perque desde sa mort fins ara ha descendit tant la Espanya, que no es cosa de discutirla ab tò satírich. Segurament que s'apartaría de la multitut y condempnaría als figurons d'ara per sa poca sinceritat y mancament de caràcter, donchs si l'Unamuno es sincer, que no vuy discutirli, y quan un home sobrepuja per son talent als altres, quan s'ha conquerit el dictat de mestre en l'art d'escriure, com l'Unamuno, si per entre la escriptura no s'hi mou una finalitat concreta, si no hi ha una aspiració definida, si sols hi han vaguetats y abstraccions, com en tot lo de l'Unamuno, es que aquest ha deixat d'esser un caràcter y es manifesta el desequilibrat; no li dolgui, donchs, el calificatiu ab que ab justicia se l'ha clasificat, y bona mostra la senyalà al comensament de son discurs al dòldres de que certs elements no assistissin a la conferencia.

El fons de son parlament el destinà esbossant quatre embusteríes que, segons ell, son la causa de la ruina en que vivim: la embusteria política, la embusteria patriòtica, la embusteria cultural y la embusteria relligiosa.

Res digué en concret de la embusteria política: no vol anar al Parlament per no contagiarse ab ses farses; dir això tant sols es dir ben poca cosa, per desacreditar y estalviarse de dictar el diagnòstich es molt senzill y aburgesat. Contra la organisació parlameutaria actual devía donar un camí; segurament no 'l donà per no ofendre als ministerials... Per enrahonar ab pinces no calía que 's mogués de Salamanca.

Sobre la embusteria patriòtica fou un xich més esplícit, es ahont se manifestà de cos sencer, ab sos ensomnis quixoteschs: digué que 'ls homes no éram iguals en res, perque no som quantitats sino qualitats, y acte seguit se dolgué d'aquesta desigualtat. ¿Hi ha res més contradictori? Se dolgué del particularisme, de les diferentes rasses que integren la Espanya, quina particularitat se manifesta, com molt bé digué, fins més enllà del Occeà, y en això precisament fonamentà son disgust, dolentse de que no hi havía patria esperitual a Espanya; aqueixa diferenciació, precisament, es la esperítualitat del patriotisme espanyol; si aixequem aquest patriotisme la Espanya podrà salvarse: si els poders d'Espanya el condempnen, seguiràn en son descens fins a estrellarse. Precisament, donchs, la embus-

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

tería patriòtica consisteix en la negació de la esperituatlitat patriòtica de Catalunya, Aragó, Valencia, Basconia, Galicia y altres.

De la embustería cultural ben poch ne digué per qui, com ell, tenía la obligació de tractarho millor pel càrrech que ocupa: digué que 'ls estudiants sols s'associen y es mouen per promoure vagues, pero devía haver afegit que això seria en sa Universitat, pero a Catalunya s'han associat sempre els escolars per totes les idees grans y generoses per què ha travessat la Europa, y els escolars de Barcelona ho feren en 1903 per la constitució del primer Congrés Universitari Català baix la iniciativa del Centre Escolar Catalanista «Ramón Llull» a fi d'esmenar, ab la cooperació de distingits catedràtichs y homes de ciencia, els erros del Estat, de quin Congrés n'eixiren els *Estudis Universitaris Catalans*, que funcionen baix els auspicis dels primers Centres de Barcelona y distingides personalitats.

Y després d'un seguit de vaguetats y contradiccions referents a lo que anomenà la embustería relligiosa y després de declarar que per més que ell no era catòlich, no obstant era cristià y que Deu es, sobre de tot, la Veritat, acabà son discurs ab les paraules de Sant Pau: «La veritat ens farà lliures».

Aquesta es la conferencia que està celebrant la Espanya... la fera s'ha mogut un xich y la tempesta ha resultat un ruixat d'istiu; el sol ja ha sortit y crema; el poble ja pot ajassarse altra volta en son llit de mort..., aquest èmul d'en Tolstoi es un abort tant raquítich que no alcansa a redressarlo. ¡Jeu tranquil, poble! Els blandons funeraris son gruixuts y la metxa es molt prima, tens llum per temps. ¡Jeu tranquil!

DURANY Y BELLERA

La crisis d'Hungría

Els nostres lectors recordaràn que temps enrera traduhirem de *Le Journal* un article del comte Albert Aponye, diputat del Parlament Húngar, explicant les causes de la crisis perque atravessava aquella nació.

Son aquestes molt fondes y naixen de l'esperit absorvent de l'Austria, que no s'avé a considerar l'imperi austre húngar com una llíga entre dos estats sobre la base d'nn mat·ix sobirá, sinó que procura per tots els medis centralisar a Viena el major nombre de serveys possible.

D'aquí, donchs, ha nascut el conflicte actual, que amenassa acabar de mala manera. En les lleys establertes en 1867, en que 's regularen les relacions entre Austria y Hungría, s'establí que l'exèrcit sería manat y dirigit ab unitat, en quant a sa organisació interior, pel sobirà, y fundantse en això, pretenen els austríachs imposar als batallons húngars la bandera austríaca y la llengua alemanya. Les oposicions del parlament de Budapest coalígades formen majoría y no deixaren passar tal projecte, y pera fer obstrucció no han votat les contribucions ni el contingent del exèrcit.

Aquest estat de coses ja fa més d'un any que dura, y per últim l'emperador y el president del Consell de ministres húngar, baró Tejervary, s'han decidit a emplear la forsa, ja que no podíen reduhir d'altra manera la voluntat nacional.

Ja desde la tardor comensaren a substituir violentament en les assamblees regionals els funcionaris recalcitrants per altres més dùctils, fins que darrerament han determinat disoldre el parlament.

Per això arribava el 17 del passat mes de Febrer a Budapest el major general Nyíri, ab poders ilimitats per part del rey y encarregat de disoldre inmediatament les Cambres. Això tingué lloch dos dies després; la policía y les tropes voltaren el Parlament y ocuparen els corredors. S'obrí la sessió en mitj de la més gran agitació. El vispresident, Mr. Rakowsky, protestá solemnement de la violació de la Cambra, y s'adoptà per unanimitat una proposició que presentà de tornar, sense obrirla, la carta autògrafa de l'emperador que havía sigut trasmesa pel general Nyíri, per quant no regoneixen an aquest el dret de tractar directament ab el Parlament húngar. S'acordà aixecar la sessió y continuarla el dimecres següent, o sia al cap de dos dies, y els diputat se retiraren. Allavors entrà a la sala de sessions un coronel seguit de varis soldats, y desde dalt de la tribuna llegí devant de la sala, en que no hi havía cap diputat, la carta del sobirà disolent el Parlament.

El dimecres els diputats desistiren d'anar al Parlament y es dirigiren corporativament a oir una missa a la catedral, donant lloch á que a la sortida sels fes una grandiosa manifestació de simpatía.

S ha suprimit la llibertat de la prempsa y s'han privat tota mena de reunions, havent sigut suspesos els cursos de les escoles especials a fi d'evitar tota mena de manifestacions.

En aquest estat les coses, els diputats de la coalició han publicat un manifest dihent que la disolució del Parlament no ha sigut decretada solzament perque la majoría no podía regonèixer drets absoluts de supremacía militar, sino també per ofegar l' autonomía nacional en la part econòmica, sense fer cas de que els tractats de comers establerts en contradicció ab les lleys constitucionals no son pas obligatoris per Hungría. Acaba 'l manifest exhortant a tots els ciutadans, sense distinció de partits, á oposar una resistencia infadigable als actes ilegals del poder governamental.

Aquest es el desenrotllo dels aconteixements actuals més sortints d'Hungría. Com se veu, la situació es crítica y aviat ha de resoldres en un sentit o altre. Desitjem que aquest sia en el de conservar per Hungría els drets que indubtablement li corresponen.

S.

ENGRUNES

¿Què fan a Madrid? ¿Què fan al Congrés? Què volen que fassin! diuen coses, fan discursos, s'esbatussen... y res, busquen la manera de passar del millor modo que poden una altra llegislatura. *Punto y aparte.*

Donchs sí, això de les llegislatures ve a ésser com un viatge de dotze hores per la via del Nort: lo que 'l passatger busca es distreures y no aburrirse; lo meteix fan els diputats: distreures y no aburrirse. Val més que s'aburreixi el país que no pas ells.

Fet y remenat, surtirà lo que pugui, y segons lo que surti ens faràn el cal·lo: si surt llonguet, el pendrem en xacolata, si es una coca... si es una coca, lo meteix ens la poden servir ensucrada que posarhi pinyons, o be pebrot vermell, o una arengada, y si sortís un pa de crostons, ens en farem sopes. La forma es lo de menos, la qüestió es que surti una cosa o altra, valdament surti galeta de barco, que també es bona sucada ab cafè y llet.

Bueno, donchs quedem en que surti lo que vulgui, y *viva la libertad, que tanta sangre les cuesta*. Perque ben mirat tenia rahó en Moret: a la conquista d'aquella senyora lo mateix s'hi va pel camí recte que fent zic-zac (que vol dir fent marrada) y els drets de l'home y la llibertat del individuu lo meteix subsisteixen al ayre lliure que a dintre d'un presiri. ¡No sé si m'entenen! Y si no m'entenen, tantseval, perque no es pas a mi a qui han d'entendre que es an ells, y crèguinme que costa un votavàn entendrels an ells, perque ni en Canonge anava tant llest quan feya jochs de mans. Tant aviat els veureu el quatre de copes com la sota d'espases als dits, y, com per art de birli-birloqui, treuen d'una boca neta y pulida una serp que fa fredad.

El temps passa y la Joana balla; lo que deyen a boca plena quatre anys enrera, avuy no hi ha qui pugui dirho, gracies a la evolució dels cervells y de les idees. Per alguna cosa anem de cara al progrés y per alguna cosa també obehim a la lley de perfecció de les especies, perfecció que cada hu la entén a sa manera, y com que els menys s'han d'ajupir al voler dels més, gracies a la equitativa lley de les majoríes, vulgues que no, hem de civilisarnos.

No s'hi capfiguin gaire ab lo que fan allà a les Corts, que hi posaríen cabells blanchs y tampoch en treuríen l'entrellat; no s'hi capfiquin gaire y procurin passar la vida de la millor manera que puguin. Qui dia passa any empeny, que diu el *ditxo*, y la qüestió es passar díes y empènyer anys. Sà com llà ens hem de morir; donchs anar fent, y que ho arregli qui pugui, que 'l Born y la Boquería no 's van fer pas en un dia.

A la cridoria dels d'allà oposem la fermesa de conviccions propia dels que estàn per sobre de les miseries de la vida, y ab el cap alt y la conciencia tranquila anem fent la nostra via, que tard o d'hora triomfarem.

Y si complint nostra missió donguessim alguna ensopegada, si defensant lo que creyem noble y just rellisquessim, cauríem resignats, pensant que 'ls que vindràn trovaràn el camí més trillat y més ample pera implantar lo que no hem pogut nosaltres.

Per lo tant, repeteixo lo que 'ls havía dit avans: no preocuparse de lo que fan els del centre y no defallir un sol instant: ara es quan comensa a anar una mica com cal. Ab palla y temps se maduren les nespres.

Retallem dels telegrames d'un diari les següents ratlles, que 'ls agradaràn:

"*Ejército y Armada* aplaude la actitud de *El Imparcial* y propone:

1.° Que no haya un solo soldado catalán en Cataluña ni haya un solo empleado catalán que perciba sueldo del Estado mientras no lata allí el sentimiento español

2.° Que se declare obligatoria la enseñanza del castellano en todas las escuelas, prohibiendo la predicación en catalán y el empleo de este dialecto en asuntos oficiales, disponiendo que todos los anuncios de tiendas y establecimientos se escriban en castellano, pudiendo ponerse debajo en catalán en letra más pequeña, y que la bandera catalana sólo pueda ponerse en tamaño menor á la bandera española.

3.° Investigación de la riqueza en todos sus aspectos para que los catalanes contribuyan como los habitantes de Madrid.

4.° Revisión arancelaria de manera que no favorezca á Barcelona si no se favroece de igual modo á las demás industrias españolas.

5.° Que el pueblo español y el Ejército y Armada españotes no pueden ni deben consentir que en el Congreso haya representantes de región alguna en que se propalen ó se hayan propalado doctrinas antimilitares, pues este hecho constituye un delito de lesa patria, y que los catalanes que no se hallen bien en España ni quieran someterse á las leyes eepañolas, ganen la frontera y vayan á naturalizarse en otros países, pues en territorio español, bajo la bandera patria, no pueden vivir, alentar y cobijarse sino españoles."

Y be, ¿y què li direm an el minyó que ha escrit aquestes ratlles? Val més que no li diguem res. A un subjecte que amida les banderes per la llustrina, val més no contestarli.

Nota de teatre

Dilluns, ab motiu del benefici del primer actor en Jaume Borràs, tingué lloch la estrena del nou monòlech del eximi dramaturch en Angel Guimerà: *En Pep Botella*.

Si be no tenim per costum el parlar del mohiment literari teatral, no podem deixar passar per alt un acontexement de tanta forsa, com ho representa per Catalunya la exhibició d'una nova producció d'en Guimerà.

En Pep Botella es una d'aquelles obres que porten la *marca de fábrica* y que ningú, per poch expert que sigui y per mica que conegui algunes obres d'en Guimerá, pot pas confondre ab cap altre.

No es que *En Pep Botella* sigui una obra d'aquelles que senyalen una fita dintre del camp literari, mes té tons y matissos tant hermosament viscuts, una finalitat tant filantròpica, que per forsa ha de ferse simpàtica no solament als ulls del gros públich, sí que també als de la intelectualitat.

L'argument no es del tot nou, mes la valenta ploma d'en Guimerà l'hi ha fet per complert. Veigis la mostra: un alcohòlich que torna *alegrament* a casa seva y explica a la seva *dóna*, que ab el temps potser tindrà feina.—Afigúrat—li diu, pensantse que ella, desde una habitació inmediata, i'està escoltant—que'l *Curro* m'ha acompanyat a demanar treball a una casa, y m'han dit, després de demanarme informes y saber que jo'm deya Joseph Comes (però que de motiu em deyen *en Pep Botella*), que *bueno*, que mirarien de darme'n y.. que s'alegraven de veure'm bo.—Això y altres hermosos detalls, descrit de la manera que ho sab fer en Guimerà, posan de relleu ab una senzillesa corprenedora el carácter de la *Manela*, el del *Curro* y el den *Pep Botella*.

Després d'uns curts instants de broma (?) entra de ple el monòlech, y ab un salt del tot feréstech, en son período tràgich.

El *Curro* ha deixat catorze pessetes an en *Pep*, y aquest, al dir a la *Manela* que ja son vint duros els que deuen an aquell bon amich, es treu de la butxaca la última deixa y, tot mirantse la moneda, en trova una que no fa gaire bon drinch, y se 'n va cap al quarto que se suposa hi ha la seva *dona*, pera que se la miri, que no fos cas qu,aquell tot fent l'amich l'hi hagués volgut *encolomar*, y ¡quina no es sa sorpresa al trovarse ab que no hi es! «Haurà surtit», pensa ell, mes després, tot buscant per la cuina, es trova ab una ampolla de vi y una carta en la que la seva *dona* li diu que se 'n va per sempre ab el *Curro* y que com a regaloli deixa aquella ampolla, quin contingut es el millor vi que ha pogut trovar, per lo que creu ne pot estar forsa content.

Jutji cada hu per sí l'efecte que aquesta sarcàstica nota ha de produhir en l'ànim del personatge.

Son primer instint es el de la fera, el d'anar a trovar als dos fugitius y matarlos allí ahont siguin. Mes al anarse'n tropessa ab el bressol del seu fill, y allavores la feresa 's cambía ràpidament en un amor intens envers aquell sér que ve a la vida, y s'obra la redempció d'en *Pep Botella*, en mitj d'un lirisme verament encisador.

En Guimerà es un mestre en l'escenari, y un cop sapi-

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

gut l'argument, de tant pes com te aquesta petita obra, no creyém necessari el dir res més. Si d'obres de poch cos en fa hermosose idilichs drames en tres actes, ¡què no farà ab aquest, quin sol argument ja omple!

El públich, ab tan poca cultura artística com de costum.

M'agradaría que 'm posessin en clar del perqué 'ls feya riurer aquella carta incoherent, mitg catalana, mitg castellana, que cap mes autor que no hagués sigut un Guimerà, s'hauría atrevit a portar a les taules.

La brutalitat del detall en aquella carta, es potser una de les coses ab que nos havem de fixar més pera poder jutjar a l'autor y a l'actor; ¡quina lluita entre ells y l'imbecilitat del públich!; mentres en l'interior del personatje s'hi crea un drama aterrador, el públich sent com l'hi dihuen: *Ma voy cuan el curro, porque ell no 'm pega may y ma voy para siempra, porque saberàs quel curro m'estima muy*, y aixís ab frases per l'istil va prenent cos la tragedia interior, mês el públich riu y ni l'autor ni l'actor sont lliures per exclamar en un mement de santa indignació: ¡Imbecils, si voleu drames féuvoshen!

* * *

Y are, parlem d'en Borràs. que de tant en tant també hi havem de dir la nostra, Aquest actor, en qui may havíem tingut prou confiansa y que en poch temps ens ha provat que té *pasta*, digué ab bastant d'acert *En Pep Botel.la*; no obstant, hi hagué moments en que no estigué prou a la *altura*.

El caracterisat, pèssim, digne sols d'un aficionat novell. ¿Es que en Borràs no s'ha fixat may en la cara de cap alcohòlich? Creyem que no. Y si s'hi ha fixat no la ha estudiada ab la deguda atenció.

Per presentarnos un tipo com aquest, alcohòlich hereditari, o un predisposat, pel medi ambient en què viu, al alcoholisme, no n'hi ha prou ab escabellarse: cal fer quelcom més, cal fixarse en que l'alcohol envelleix prematura y marcadament interior y exteriorment a l'individuu, y vostè 'ns va presentar un tipo tot rialler, tot bondat; una cara en la que la degeneració no havía pas marcat ses petjades.

J. S. y F.

Pel foment de la sardana

La tasca del sanejament moral que serveix de norma al catalanisme, exigeix la propagació de costums populars moralísims que honren la nostra rassa, pera contrarestrar en lo possible 'ls hàbits embrutidors que fa temps tot ho envaheixen. El poble català té una joya preciosa: la sardana, dansa bellissima, símbol de virtuts altruistes, que fins fa pochs anys era sols peculiar d'algunes comarques, y avuy que s'ha dat a conéixer en altres indrets de Catalunya es a tot arreu admirada y desitjada d'apendre, prova clara del seu esperit identificat ab l'ànima catalana. Donchs be: aqueixa cosa tant bona que tenim dintre casa, que ha inspirat la ploma de nostres mes grans poetes, be mereix ésser generalisada y coneguda. Es una dansa moralisadora, higiènica, variada per ses diversitats d'ayre, d'usanses en el punteig y combinacions matemàtiques que ensemps exerciten l'inteligencia; superior mil vegades per tots conceptes als balls de sarau, que si be no tenen res d'inmoralitat en si, la manera com se solen practicar avuy día desvía no poques vegades al jovent irreflexiu.

Estant ja en la conciencia de tothom que el foment de la sardana a Barcelona portaría, a no trigar gayre, a un estat de cultura y moralitat que avuy, per desgracia, trovem a faltar, alguns entusiastes han pres la lloable iniciativa de formar una agrupació recreativa, domiciliada interinament al carrer d'Escudellers Blanchs número 8, principal, que tindrá per objecte fomentar y propagar la coneixensa de les danses típiques de la terra catalana. Interin no's compti ab medis per contractar una cobla, cada diumenge a la tarda's ballaràn sardanes en dit local, que seràn executades al piano pel distingit pianista 'n Salvador Bartolí, prou conegut per ésser l'autor de la sardana *Trista aubada*. Allá podràn apendre 'ls que no 'n sàpiguen, allà s'estudiarà l'organisació en colles barcelonines d'una manera anàloga a la dels coros den Clavé, que puguin competir unes ab altres en els concursos que mes tard se podríen celebrar periódicament.

Dilluns que ve, diada de Sant Joseph, a la tarda, tindrà lloch la inauguració, a la que queden convidats tots los sardanistes y aymats de nostra ball nacional, pero'ls diumenges successius no mes se permeterà l'entrada als qui s'hagin inscrit com a socis, o hajin sigut especialment convidats.

NOVES

Associació Popular Catalanista.—Aixís com els anys anteriors celebrava aquesta entitat una solemne sessió inaugural en la que s' exposava'l criteri radical del catalanisme polítich, enguany, no essent aixó possible per les circunstancies especials en que's trova la emissió del pensament, s'han inaugurat les tasques del curs ab una sessió literaria-musical. Se llegiren varies poesies inèdites originals de nostre amich en Ramón Pérez, notables per la naturalitat y fluidesa de la versificació, y els socis senyors Delclòs, Verderí y Sanxo llegiren fragments d'obres mestres dels grans poetes del Renaixement catalá Jacinto Verdaguer, Angel Guimerà, Anicet de Pagés de Puig, etc., aixís com el senyor Capmany llegí un bonich quadret de costums dels que donaren fama al eximi escriptor n'Emili Vilanova. En quant a la part musical, foren molt aplaudides les senyoretes germanes Roseta y Carme Torras, la primera de les quals, acompanyada al piano per la segona, cantà ab excelent gust artístich les dues romanses *La nit al bosch* y *Desengany*, y la senyoreta Carme Torras executà al piano *Ayres bohemis* y'l preludi de l'òpera *Cavalleria Rusticana*. Lo que feu més agradosa la vetllada foren les cansons populars catalanes que cantá ab molta expresió y sentiment lo jove senyor Francisco X. Pons, acompanyat al piano per son germà en Joseph Pons. Foren molt aplaudides *Caterina d'Alió*, *L'hostal de la Peyra*, *L'estudiant de Vich*, *Lo soldat y la donzella*, *Mariagneta*, y, sobre tot, la preciosa *Dama d'Aragó*, inestimable joya de la cansonistica catalana. Del treball sobre folk-lore llegit per nostre company de redacció Bonaventura Riera en publiquem un fragment en altre lloch del present nombre. Acabà la sessió ab una bonica rondalla intitulala *Los tres estudiants*, explicada pel popular folk-lorista n'Aureli Capmany. Y al acabament de la festa, y com a mostra del entusiasme que regna en la Associació Popular per la hermosa dansa típica de la nostra terra, bona part dels concurrents ballaren dues boniques sardanes que tocá al piano la senyoreta Carme Torras.

L'Obra filològica.—Reunides les tres comissions tècnica, econòmica y organisadora del projectat Congrés internacional de la Llengua Catalana, acordaren, ab molt bon acert, que en vista de la situació anormal de Barcelona, que limitaría llastimosament aquella llibertat necessaria pera que l'assamblea filològica resultés ben digna del objecte que's proposa, aplassar la celebració del Congrés pera l vinent mes d'Octubre, si llavors han millorat les circunstancies. Aquest aplassament encara 'ns serà favorable, perque ab major temps de preparació seràn més assahonats els treballs filològichs que s'hi presentin.

Per conseqüent, seguiràn admetentse treballs y expedintse títuls de congressista fins al terme que s'anunciará oportunament.

Centre Excursionista de Catalunya.—La segona sessió de les cansons recullides pel senyor Serra y Boldú ens donà a conèixer unes *Cobles del Naixement* recullides a la Plana d'Urgell, *La Verge a Judea*, *Elionor*, recullida a Banyoles, *Los contrabandistes*, molt coneguda al Empordà, que ofereix la particularitat de comensar ab los dos primers compassos de la tonada del *Hostal de la Peyra* y s'acaba ab los dos darrers del *Cant dels aucells*, acabantse la sessió ab una variant de *Don Joan y Don Ramon* y *Los presos de Lleyda*. Per indisposició de la senyora María Vila tingué de cantarles el propi senyor Serra y Boldú, acompanyat al piano pel senyor Massó. Igual que l'anterior, llegí unes notes explicatives el senyor Cèsar A. Torres.

Certamen.—S'ha publicat lo cartell del Concurs Artístich Català de Figueras, en que s'ofereixen cinch premis, alguns d'ells en metàlich, a treballs en vers y en prosa y aplechs de cansons, deventse enviar los treballs, abans del 15 d'Abril vinent, al senyor Puig Pujades, carrer de Girona, número 13, Figueras.

A nostres lectors.—En nostre nombreo anterior, y particularment en els articles de *Bibliografía* y *El Feudalisme a l'Andalusia*, hi aparegueren algunes errades y omissions, que creyem haurán suplit ab llur bona interpretació 'ls nostres lectors. Fou degut aixó al trasbals que sempre porta un cambi d'imprempta.

Literatura.—S'ha publicat lo quadern 14 de la *Crònica del Rey en Jaume I*, de la Biblioteca Clàsica Catalana, el qual, entre molts y curiosisims episodis de ses conquestes, conté la descripció del Consili de Lyó, que se celebrà pera anar a conquerir la Terra Santa y al qual assistí Don Jaume en primer lloch. Lo quadern següent, derrer de l'obra, contindrà dues curiositats remarcables, que son: lo text íntegre del tractat de pau entre Don Jaume y el Rey de Tunic, y un mapa de les terres y mars que contenía aquet tractat, extretes abdós de la Societat Geogràfica de París.

La Empresa de la Biblioteca Clàsica anuncia també la inmediata publicació, traduhida al catalá, y en les meteixes condicions, de la monumental *Historia de Catalunya* de D. Antoni de Bofarull. No cal dir que felicitem coralment a dita empresa pel gran servey que's proposa prestar a la cultura del poble catalá y que li augurem un gran èxit.

Cansoner popular.—La cansó LIV, acabada de publicar, ab la tonada, la lletra, notes y un dibuix den S. Llobet, es la intitulada *Perleta*, del genre d' amoroses, y 's ven, com les altres, en aquesta Administració al preu de deu céntims.

En llivertat.—Ab molte satisfacció acabem de rebre la nova d'haver sigut posats en llibertat, mitjantsant fiansa, 'ls nacionalistes de Bilbao senyors Aranzadi, Derncolea, Cincimegui y Elizalde.

Com haurán vist els nostres lectors en els diaris d'aquets últims dias, a Courrieres (Fransa) ha ocorregut una desgracia esgarrifosa: més de mil treballadors minayres han trobat la mort dintre les mines a conseqüencia d'una terrible explossió de gas grisú.

Creyem interpretar fidelment els seus sentiments al associarnos de tot cor, com ho fem, per medi de les presents ratlles, al dol de les families de les desgraciades víctimes y de les persones humanitaries de tot lo mon, planyentnos a l'hora de que en aquests temps d'avensos en totes les ciencies no 's puguin evitar tant espantosos cataclismes.

—Hem de donar compte també de la mort del insigne escriptor castellà Joseph M.ª de Pereda. Havía sigut mantenedor dels nostres Jochs Florals, y encara que castellà, era admirador entussiasta del renaixement de Catalunya, ahont comptava ab moltes y bons relacions, y ses idees, anàlogues a les nostres, es veuen hermosament practicades en ses boniques noveles, plenes de gust popular y color local.

IMPREMPTA COMUNAL, *Societat Obrera*—*St. Geroni, 6*

	Pessetes
Crítica de Procediments, conferencia, per Joseph Mallofré.	0'25
Lo Catalá ¿es idioma o dialecte?, per Joseph Aladern.	1
Nos ab nos, articles d'ara, per Pere Aldavert.	3
Poesies, per Angel Guimerá (segona edició).	4

De venda en aquesta Administració

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

Catalunya . . . . . 2 pessetes l'any
Pobles agregats a Barcelona (per rahó de major franqueig) . 3 „ „
Extranger . . . . . 3 „ „

Els propagadors de LA DEVANTERA fomenten la circulació del periódich prenent un nombre determinat d'exemplars, per repartir entre 'ls amichs, pagantlos als següents preus:

Una acció	de	100	exemplars,	pesetes	3'50
Mitja acció	»	50	»	»	1'80
Un quart d'acció	»	25	»	»	1
Un vuyté d'acció	»	12	»	»	0'50
Un dotzau d'acció	»	8	»	»	0'35

per cada número, compresos gastos de correu per Catalunya.

Als suscriptors y protectors antichs, se 'ls hi respecten els preus que han vingut pagant fins ara.
Les suscripcions se paguen per endavant.
S'admeten segells de correu y documents de fàcil cobransa.
Es lliure la reproducció dels treballs, però 's prega que al reproduhirlos es fassi constar la procedencia.